

Lindesnes

Onsdag 20. januar 2016 | Nr. 11 | 128. årgang | Løssalg 29 kroner | www.l-a.no

Fjellhytter til himmels

Salget av attraktive fjellhytter tok helt av i Åseral i 2015, som ble et rekordår rent omsetningsmessig.

ØKONOMI ▶ 8

Hobby til levebrød

John Erik Loland gjorde stand up-hobbyen om til levebrød. Nå er han klar med nytt show.

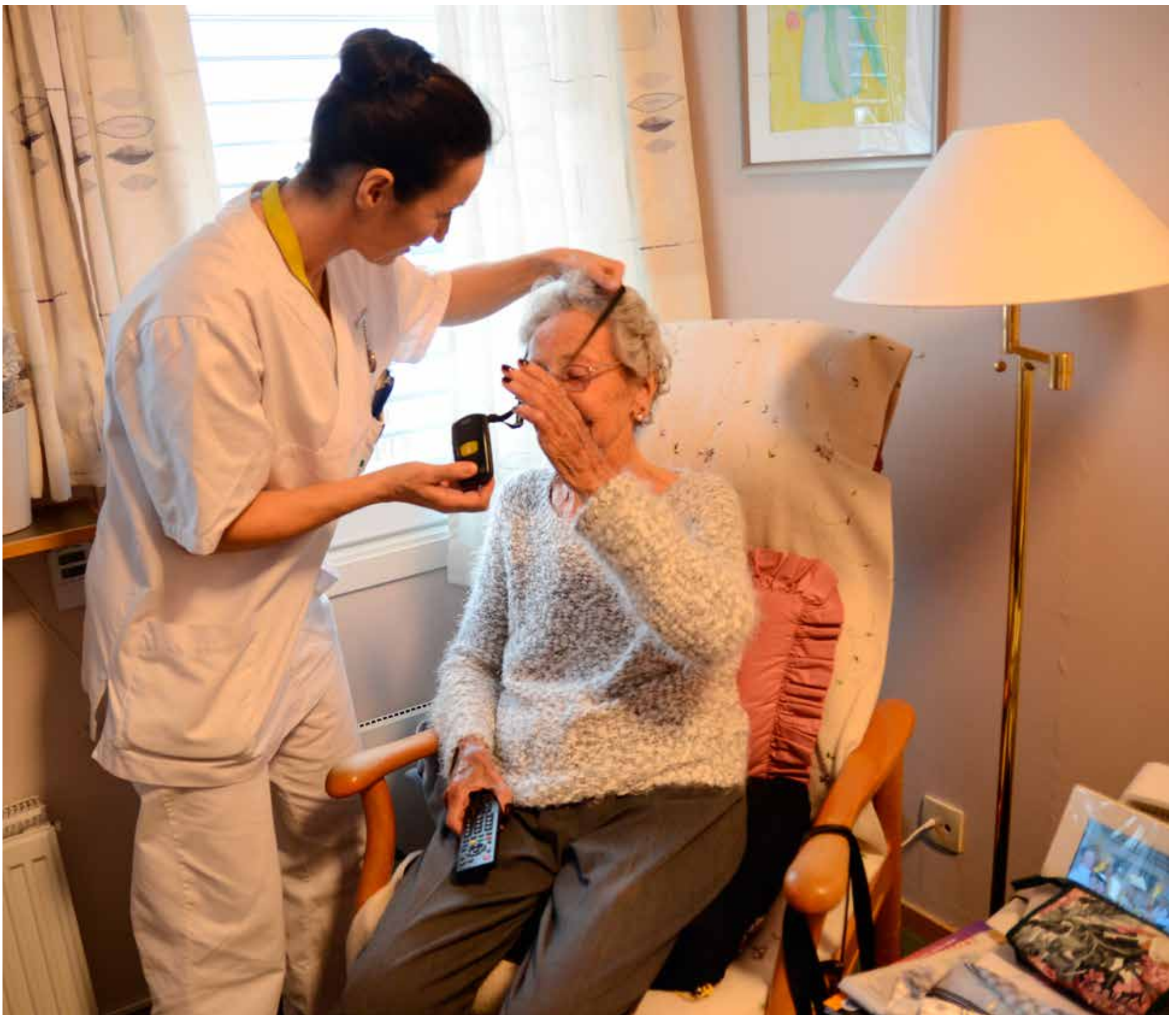
PÅ TAMPEN ▶ 16

70 elever på scenen

Marnar ungdomsskoles elever satt fremmedfrykt på dagsorden i Ole Paus-inspirert forestilling.

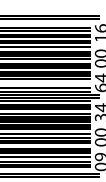
NYHETER ▶ 6

Eldre skal overvåkes

Helsesektoren i Lindesnesregionen forbereder seg på eldrebølgen med ny velferdsteknologi. Sensorer som varsler når eldre går ut døren, roboter som tar seg av renholdet og GPS-er som sporer opp demente er fremtiden i helsesektoren. Snefrid Johansen er glad for tryggheten.

NYHETER ▶ 4-5

7 09 00 34 64 00 16

LEDER

Kontrollert trygghet

Helsesektoren i Lindesnesregionen tilpasser seg eldrebølgen med ny velferdsteknologi. Antall personer over 80 år vil være fordoblet fra dagens 220.000 til 450.000 i 2040. De eldre lever lenger, blir mer pleietrengende og sykdomsbildene blir mer komplekse. De etterkrigsfødte pensjonistene er også født med gullsleiv i oljeformuen og full pott fra velferdsstaten. Da renner kravene til kvalitet inn. Løsningen er ikke flere folk i arbeid, men klokere utnyttelse av menneskelige kapital og teknologiske fremskritt. Beregninger viser at det vil være en underdekning på nær 57.000 helsefagarbeidere og 28.000 sykepleiere i 2035. Prosjektkoordinator for velferdsteknologi i Lindesnesregionen, Marit Svindland, sier at skal helse og omsorg drive som man gjør i dag, må 7 av 10, i stedet for dagens 2 av 10, jobbe i helsevesenet i 2030. Det er ikke bærekraftig. Et viktig mål med velferdsteknologien er å utsette behovet for sykehjemsplass eller omsorgsbolig.

Dermed slår storebor ser deg inn med full kraft. Sensorer som varsler når demente onkel Ottar går ut døren og GPS i en snor rundt halsen hans sporer han opp på vei til barndoms hjemmet. Kameraovervåkning sjekker at oldemor Oline har det bra hjemme i sengen. Roboter tar seg av renholdet hos tante Bassa, og robotstøvsugeren og teknomoppen er skånsom mot huskatten Sfinx. Automatisk lys og varmestyring utløses av vektdektektor som plasseres enten under madrassen eller under sengebeinet. Når vekten forsvinner fra sengen vil lyset på nattbordet og badet slås på når personen skal på toalettet. Dermed forhindrer det farfar Fartein å snuble i dørstokken.

Velferdsteknologien skjermer årsverk og gir trygghet for eldre, pårørende og ansatte i helseektoren. Ny teknologi sørger for sikkerhet og hjelp til brukerne. Innføringen av teknologien er ikke et spørsmål om kan, men et svar om må. Overvåkingssamfunnet er her allerede. Reglene for personvern må det være selvsagt er ivaretatt for å passe på de eldre. Den kon-

trollerte tryggheten er en styrke for å forsterke og ikke de glemme de varme hendene, de gode ordene og dyrebare minuttene med sosial kontakt som finnes i helse og omsorg.

«Den kontrollerte tryggheten er en styrke for å forsterke og ikke de glemme de varme hendene, de gode ordene og dyrebare minuttene med sosial kontakt som finnes i helse og omsorg»

Lindesnes

ETABLERT 1889

Godkjent netto-opplag 2013: 5842
Ansvarlig redaktør: Fridtjof Nygaard

Tipstelefon:
91 700 100
Sentralbord:
38 27 10 00

BESØKSADRESSE
Gierts Karis plass, Mandal

POSTADRESSE
Postboks 41, 4501 Mandal

ANSVARLIG REDAKTØR
Fridtjof Nygaard, 905 48 988
fridtjof@l-a.no

DAGLIG LEDER/MARKEDSSJEF
Per Henrik Didriksen, 404 08 899
per.h.didriksen@l-a.no

PRODUKSJONSLEDER
Bente Gundersen, 915 15 589
bente@l-a.no

ÅPNINGSTIDER
Mandag - fredag kl. 10.00 - 14.00.

UTGITT AV: Lindesnes A/S.
TRYKK: Schibsted Trykk Stavanger
Avfotografering av annonser for videre reproduksjon er kun tillatt etter avtale.

VED UTEBLITT AVIS
Ring 38 27 10 00, man.-fre. kl. 08.00-16.00
Ved uteblitt avis i helgen,
ring 38 27 10 00, lør. kl. 08.00-11.00
eller bruk vår automatiske tjeneste under mitt abonnement på l-a.no.

E-POST
redaksjon@l-a.no
annonse@l-a.no

RUBRIKKANNONSER
Telefon: 38 27 10 00, tast 3
e-post: annonse@l-a.no

ABONNEMENT
Telefon: 38 27 10 00, tast 1
e-post: abonnement@l-a.no

ABONNEMENTSPRISER
1 år kr 2628,- [219,- pr. mnd]
Termin kr 1036,- [4 mnd.]
Måned kr 259,-
abonnement@l-a.no
Abonnementet løper til det sies opp.
For papirabbonnenter utenfor Norge kommer et tillegg for porto

ANNONSEFRISTER
Private rubrikkannonser: Innen kl. 12.00 to dager før innrykk. Til mandagsavisen innen torsdag kl. 12.00.

FORRETNINGSANNONSER
Bestillingsfrist kl. 12.00 to dager før innrykk. Til mandag er fristen torsdag kl. 12.00.
Korrekturannonser: Fire virkedager før innrykk.

PFU Lindesnes arbeider etter Vær Varsomplakatens regler for god presseskikk. Den som mener seg rammet av urettmessig avisomtale, oppfordres til å ta kontakt med redaktøren i Lindesnes.

NYHETER

Møter eldre- bølgen med teknologi

● **Spores på GPS:** På sykehjemmet har de mulighet til å utstyre beboerne med lokaliseringsteknologi. Her er prosjektkoordinator for velferdsteknologi i Lindesnesregionen, Marit Svindland [t.v.] sammen med sykepleier ved Mandal sykehjem, Katarzyna Boron.

Sensorer som varsler når eldre går ut døren, kameraovervåkning i senga, GPS-er som sporer opp demente og roboter som tar seg av renholdet. Det kan være framtiden når helsesektoren i Lindesnesregionen tilpasser seg eldrebølgen med ny velferdsteknologi.

LINDESNESREGIONEN

Med Safemate rundt halsen er Snefrid Johansen alltid trygg på at de ansatte ved Mandal sykehjem kommer til unnsetning hvis hun trenger hjelp. Og går hun seg bort, kan hun spores opp på GPS-en som viser nøyaktig hvor Snefrid befinner seg. Dette er bare noe av framtiden når helsesektoren i Mandal skal tilpasses eldrebølgen.

– Det er veldig greit. Spesielt når jeg sitter ute og røyker, så kan jeg bare trykke på knappen for å kalle på dem, forklarer Snefrid og viser fram den lille GPS-en som til enhver tid henger rundt halsen.

– Jeg føler meg veldig trygg. De passer så godt på meg her, tilføyer hun.

Forbereder seg på eldrebølgen

Sjeføkonom Terje Strøm i NyAnalyse uttalte nylig i Aftenposten at antall personer over 80 år vil være fordoblet fra dagens 220.000 til 450.000 i 2040. De eldre lever lenger, blir mer pleietrengende og sykdomsbildene blir mer komplekse. Beregninger viser at det vil være en underdekning på nær 57.000 helsefagarbeidere og 28.000

sykepleiere i 2035.

– Hvis vi fortsetter å drive som vi gjør i dag, må 7 av 10, opp mot dagens 2 av 10 jobbe i helsevesenet i 2030. Det er ikke bærekraftig. Vi må tenke nytt og annerledes og vi må gjøre endringer, sier prosjektkoordinator for velferdsteknologi i Lindesnesregionen, Marit Svindland.

Men det er ikke slik at teknologien tar over for menneskelige ressurser.

– Vi skal ikke kutte årsverk. Vi vet at behovet fremover vil bli større siden det blir flere eldre. Så det er ikke snakk om å kutte årsverk, men å betjene flere brukere uten å måtte øke opp så mye som vi måtte gjort om vi hadde driftet som i dag.

Tekniske hjelpemidler

For å klare å ta imot eldrebølgen må helsesektoren omorganiseres, og tekniske hjelpemidler ta over noen av oppgavene. Allerede fra våren av vil helsesektoren i Lindesnesregionen begynne å ta teknologiske hjelpemidler i bruk. Målet er ikke å effektivisere driften ved å nedbemanne, men å finne løsninger som tar over oppgaver, og forenkler hverdagen for de ansatte slik at sektoren ikke trenger å oppbeman-

● **En trygghet:** For Snefrid Johansen som bor på Mandal sykehjem er den svarte boksen hun har rundt som hjelper til med å få Safematen på plass.

ne så mye som de måtte gjort om de fortsatte som i dag. Den nasjonale målsetningen er at velferdsteknologien skal være implementert del av tjenestetilbudet i kommunene innen 2020.

Svindland mener større trygghet både for eldre, pårørende og ansatte i helsesektoren er den største gevinsten med den nye teknologien.

– En GPS-koordinator eller trygghetsalarm er en trygghet for pårørende som er redd for at gamle mor vil gå ut på nattetid. Hvis personene er ute og ikke kommer hjem, kan de ansatte enkelt logge inn på et kart på telefonen som viser hvor pasienten befinner seg, og hente vedkommende. Dette er utfordringer vi jevnlig står opp i, forteller Svindland.

Utsetter behov for sykehjemsplass

Et delmål med velferdsteknologien er å utsette behovet for sykehjemsplass eller omsorgsbolig ved å tilrettelegge eldres boliger med ny teknologi som sørger for sikkerhet og hjelp til brukerne.

– Hvis eldre kan bo hjemme lenger vil det utsette behovet for sykehjemsplass og minske presset. Men siden det blir flere

eldre, vil behovet øke, og presset vil ikke bli mindre. Men vi trenger kanskje ikke øke kapasiteten like mye som vi ellers ville gjort, forklarer Svindland.

Det er nesten bare fantasien som setter grenser for hvilke teknologiske hjelpemidler som kan tas i bruk. Sensorer som varsler når beboerne står opp av senga, går ut døra eller har falt på gulvet, er bare noen av det som kan bli aktuelt i Mandal.

Overvåkningskamera på soverommet

For dem som bor hjemme kan det bli aktuelt med medisindispensere som minner brukerne på å ta tablettene sine og varsler pårørende og ansatte hvis tablettene ikke blir tatt. For å effektivisere arbeidet i hjemmesykepleien, kan beboerne blant annet overvåkes i sin egen seng til avtalte tider.

– Hjemmesykepleien har pasienter som de må innom i løpet av natta bare for å sjekke at de ligger trygt i senga og sover. Ved å installere kamera på soverommet, kan de ansatte bare klikke seg inn på overvåkingen til avtalte tider og se at vedkommende ligger i senga, og slipper dermed å rykke ut med mindre pasienten

NYHETER

halsen en trykknapp som gir trykknapp. Ved å trykke på en knapp kan hun tilkalle de ansatte og kommunisere med dem. Her er det sykepleier Katarzyna Boron

ALLE FOTO: MALIN HELEN JØRGENSEN

ikke er der, forklarer Svindland.

Og for å spare kommunen for rengjøringsutgifter, kan roboter både støvsuge og vaske i hjemmene.

– De som har jobbet med dette sier at det dreier seg fem prosent om teknologi, og 95 prosent om organisasjonsutvikling, sier Svindland.

Skreddersys etter behov

De teknologiske hjelpemidlene må skreddersys den enkelte ved behov, og er primært tiltenkt personer som bor i eget hjem.

– Det vil bli større etterspørsel etter helsetjenester og vi vil ikke ha nok ressurser til å drive slik framover. Derfor må vi tenke hvordan eldre i større grad kan klare seg selv.

Sykepleien vil ikke opphøre.

– Det må vurderes ut fra behov. For noen brukere kan hjemmesykepleien bli overflødig på grunn av teknologiske hjelpemidler, noen vil få begge deler, forklarer Svindland.

Malin Helen Jørgensen
malin@l-a.no

FAKTA ► HJELPEMIDLER SOM KAN BLI AKTUELLE I LINDESNESREGIONEN

- Lokaliseringsteknologi eller GPS. Brukes spesielt på personer med kognitiv svikt eller demente. En liten boks som også fungerer som en trykknapp hvor vedkommende kan kommunisere med pårørende eller hjemmesykepleien ved å trykke på en knapp. Pårørende og hjemmesykepleien kan gå inn på et kart og finne ut hvor personen befinner seg om vedkommende ikke kommer hjem til avtalt tid.
- Digitalt nattilsyn. I dag må hjemmesykepleien innom en gruppe pasienter hver natt for å sjekke at alt er ok og at de ligger i senga. Ved å installere kamera på soverommet kan hjemmesykepleien i stedet bruke logge seg inn og sjekke kamera for å kontrollere. Hvis alt er ok, og vedkommende ligger i senga, slipper hjemmesykepleien å rykke ut.
- Vandrealarmer. Sensorer som varsler hvis personer går hjemmefra eller forlater rommet på nattetid.
- Automatisk lys og varmestyring. Denne løsningen består av en vektdetektor som plasseres enten under madrassen eller under sengebeinet og som er programmert til å registrere vekten til en person i et gitt tidsrom om natten. Når vekten forsvinner fra sengen vil lyset på nattbordet og badet slås på når personen skal på toalettet. Dette for å hindre fall.
- Robotstøvsugere og robotvaskemopper som rengjør av seg selv. Sparer kommunen for utgifter til rengjøring.
- Medisindispenser som varsler når medisiner må tas. Hvis tabletter blir glemt, varsles pårørende eller hjemmesykepleien.
- Overvåke og kontrollere blodtrykk og oksygeninnivå via webkamera på smarttelefoner og nettbrett.

KILDE: MANDAL KOMMUNE

Gjør beboerne selvdrevne

Soneleder Asbjørn Flåt mener resultatet av innføringen av ny teknologi ved omsorgsboligene på Solhøgda er at de ansatte kan trekke seg mer og mer ut, og beboerne blir mer selvdrevne og selvstendige.

MANDAL

– Vi ser at beboerne som er utstyrt med smarttelefoner og nettbrett med timeplanleggere fungerer godt. For eksempel kan det gå en alarm på nettbrettet ti på seks som sier at de må kle på seg fordi de skal på fotballtrening. Og fem på seks varsles det om at de må gå for å rekke treningen. Dermed slipper de ansatte å banke på døra for å minne dem på det, forklarer soneleder Asbjørn Flåt.

Da omsorgsboligene på Solhøgda skulle bygges, ble det lagt til rette for en rekke teknologiske løsninger. Kun noe er foreløpig tatt i bruk. Boligene har blant annet sensorer som slår lyset på og av når beboerne kommer og går, mikrobølgeovn som automatisk skrur av etter sju minutter for å hindre brann, og mulighet for robotstøvsugere som tar seg av rengjøringen. Gevinsten er at de ansatte kan bruke tiden på andre ting, og beboerne føler mestring og blir mer selvhjulpne.

– Teknologien er kjempeviktig for brukerne og det er egentlig bare fantasien som setter grenser, mener Flåt.

55 millioner i innsparinger

Selskapet NyAnalyse sine undersøkelser viser at det er mye å spare på å innføre velferdsteknologi.

MANDAL Selskapet har i forbindelse med teknologikonferansen «Status Teknologi Norge» utarbeidet en undersøkelse som konkluderer med at en kommune med 12.000 innbyggere, med 100 sykehjemsplasser og 460 som mottar hjelp hjemme, vil kunne spare 55 millioner årlig fra 2040 ved å innføre velferdsteknologi. Det skriver Aftenposten i en artikkel 10. januar.

Undersøkelsen viser ifølge Aftenposten også at kommunene på landsbasis vil kunne spare 23 milliarder årlig, og at 19.000 flere kan bo i eget hjem i stedet for å bo på institusjon. Akkurat hvor stor den økonomiske gevinsten vil være for kommunene i Lindesnesregionen, mener Marit Svindland det er for tidlig å si.

– Man ser at andre som har hatt dette som prosjekt, har hatt en økonomisk gevinst. Men det er vanskelig å si før vi har startet. Målet er at vi kan betjene flere brukere uten å øke opp ressursene når vi vet at ressursene allerede er knappe, sier hun.